

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 224. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167180779856/facsimile.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

Brev vendte nu Junkeren Nyggen, gik ud i et andet Bærelse, slog Døren i efter sig, og efterlod Forfatteren i Sorgemasket, hvorfra han, glad over sit ikke mislingede Skæpnetog, sigrede Kurs hjemad med det erobrede Rhytt.

Et og tredivte Kapitel.

Hvad er Oplysning?

Det var mig, som maatte betale Skriptet og vandre ned i Forfatterens Værelse, hvor jeg i min Enlighed, omgivet af bare Ruug, sendt mig lige saa vel fornøjet som iblandt mine Kammerater i Junkerens broderede Brestaste. Min Lykt til at lære at kende Verden og Menneskenes forskjellige Tænkesmaade har altid givet mig Længsel efter ny Verstaber og gjort mig begjærlig efter ny Optrin. Saa at jeg lige saa glad har forladt de Conincs og Meierfens Blisbaase som Bondens Skindvug, og at jeg, for min egen Del, ikke har været gladere i en Suhms og Mothes Hænder end i en Cramers og Pallinis.

Min ny Herre, som kaldte sig Magister, gik hjem med mig og lattede sig til at udarbejde en Subskriptions-Plan, som endnu samme Dag skulde vandre til Bogtrykkeren for at blive til et nyt og kraftigt Argument for ham til at nyde den Tjeneste, som han søgte. Han onbrogte nogle saa heldige Træk i denne Plan, at han af bare Sjæle-Glæde nær var bleven rasende. Han læste den saa ofte igjennem, at han kunde erindre hver Løddel deraf, og sødede sin Øjst med denne læste Ret saaledes, at han vilde have fundet sig aldeles fornøjet med sin daværende Tilstand, havde ikke Lærernes Kunnen paamindet ham om, at han havde et Legeme, der ikke lod sig tilfredsstille med en saa let og ulegemlig Føde

De Coninc og Meierfens, formodentlig Grøtster De Coninc og Deputeret i det kongl. Rancelli Konferens-råd 3. Fr. Meierfens

Han gik altsaa først til Bogtrykkeren, og rekommanderede sit Arbejde til den hastigste Expedition; og derpaa maatte jeg følge ham paa et Spisefværet.

Min nye Herre traadte ind i Spisestuen, som han forefandt fuld af Gæster; med nogen Vansteligheid fandt han en Stol, hvorpaa han satte sig, rækkede efter Spisefebdelen og ordinerede den Mad, som han troede mest vilde tilde hans Gane.

En ung, nysfælig Herre med Støvler og Svorer paa samt sit; friseret Haar sad ved den ene Side af ham og havde givet sine Lænder et saa strengt Arbejde med en Portion Oxyfiteg, at Virkningen af deres anstrængede Kræfter tydeligen svorede i alle Aarerne i hans Hoved, der vare opfulmede til en saadan Grad, at den Borberer, der skulde have aareladt ham i Panden for Galenstak, ifkuns vilde have fortjent holdt Salarium.

„Det er beklageligt,“ udbrød denne unge Herre, „at se, hvorledes den tykkeste Uvidenhed er udbredt over alle Ting, at næsten intet Menneske besidder de Kundskaber, som ere fornødne for ham til vel at bestyre sig selv og de Ting, som ere ham anbetroede.“

„De har upaarbejdeligen Ret,“ svarede min Herre, „thi ingen Ting i disse Tider staar paa saa svage Fødder som Oplysningen.“

„Tænk værre!“ sagde en Mand med rund Vargt og sorte Knapper i Skjolen, som jeg formode og siden kom efter var en ung gejstlig Mand; „det forholder sig rigtig nok, som De siger. Men for ret at bestemme Oplysningens Bestaendighed hos os bliver det nødvendigt at forudsaette et rigtigt Begreb om, hvad man kalder Oplysning. Jeg definerer den med Sagnet og Pontoppidan — jeg skulde sige Pontoppidan og Sagnet — saaledes, at Oplysningen er en levende Kundskab og kraftig Overbevisning om de guddommelige Sandheder og

Bræsten Peter Sagnet udgav 1771 et „Udtag af Pontoppidans Forhandling“.